

Õiguskantsler

Marek Aas
Viru Vangla
viruv.info@just.ee

Teie nr

Meie 16.05.2022 nr 7-7/212257/2202614

Maris Lauri
Justiitsministeerium
info@just.ee

Kontrollkäik Viru Vanglasse

Austatud vangla direktor ja justiitsminister

Õiguskantsleri üks kohustusi on teha regulaarset järelevalvet kinnipidamiskohtade (sh vanglate) üle ([õiguskantsleri seaduse](#) § 1 lg 7 ja § 27 ning [piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikut alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokoll](#) artikkel 3). Selleks korraldab õiguskantsler kontrollkäike, mida tehakse asutusega varem kokkulepitud ajal, aga ka ette teatamata.

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 21.–22.10.2021 lühikese etteteatamisega Viru Vanglat. Täna vanglat koostöövalmiduse, sujuva asjaajamise ja asjatundlike selgituste eest, mida vanglaametnikud andsid nii kontrollkäigu ajal kui ka selle järel.

Kontrollkäigul keskenduti üksikvangistuses viibivate inimeste ning alaealiste ja noorte olukorrale. Õiguskantsleri nõunikud vestlesid kinnipeetavate ja vahistatutega; suhtlesid vangla ametnike ja töötajatega ning tegid vangla territooriumil ja ruumides ringkäigu. Valikuliselt tutvuti ka dokumentidega. Õiguskantsleri nõunikega olid kontrollkäigul kaasas tervishoiuekspertid: psühhiaater ja perearst. Viimati kontrollis õiguskantsler Viru Vanglat [2018. aastal](#).

Väärrib kiitust, et vangla on hakanud rohkem tähelepanu pöörama sellele, kuidas saavutada hea kontakt alaealiste ja noorte kinnipeetavatega ning eelistab karistusmeetmete asemel rakendada pigem motiveerivaid mõjutusviise. Alaealiste ja noorte kambrites on võetud kasutusele kujunduselemendid (nt korktahvel), mis võimaldavad neil oma kambrid isikupärasemaks muuta. Hea on ka see, et kontrollitud jalutushoovidesse on paigaldatud kutsunginupud ning osaliselt on parandatud jälgimiskambrite P214 ja P216 seisukorda.

Paraku ei vasta Viru Vanglas siiski kõik seadustele ja rahvusvahelistele nõuetele. Paljud Viru Vanglas tuvastatud probleemid on sarnased [2020. aastal](#) Tartu Vanglasse tehtud kontrollkäigul tuvastatud probleemidega. Õiguskantslerile 08.03.2022 antud vastuses [nr 10-2/2998](#)

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Justiitsministeerium, et mitmed Tartu Vangla kontrollkäigu kokkuvõttes toodud teemad on ministeeriumis analüüsimisel. Selle üle on hea meel. Samas tuleb tõdeda, et paljud küsimused on Justiitsministeeriumis olnud analüüsimisel juba aastaid, ent märkimisväärseid sisulisi muudatusi ei ole õigusaktides ega vanglate praktikas tänaseni aset leidnud. Vanglate töös ja sealhulgas Viru Vanglas on jätkuvalt puudusi, mis ei toeta inimeste taasühiskonnastamist ja mis loovad soodsa olukorra inimeste väärkohtlemiseks. Õiguskantsleri kohustus on riigi väärkohtlemise ennetusasutusena neile puudustele tähelepanu juhtida ja vajadusel teha seda ka korduvalt.

Juhin taaskord tähelepanu, et alates 2014. aastast on lahenduseta vahistatute liikumis- ja suhtlemisvõimaluste avardamine. Jätkuv probleem on ka see, et kinnipeetavatel tuleb tihti kanda rahvusvaheliste standarditega ettenähtud maksimummäärast mitu korda pikemaid kartserikaristusi. Eraldatud lukustatud kambri kohaldamise vajaduse hindamine ei ole alati selge. Vastuvõtuosakonnas viibivad kinnipeetavad tuleb pärast esmast riskihindamist ja paigutamise otsust viia võimalikult kiiresti tavaosakonda. Ei ole loogilist põhjendust, miks on vastuvõtuosakonnas olevatele kinnipeetavatele keelatud pikaajalised kokkusaamised. Vangla peab iga päev jälgima üksikvangistuses viibivate inimeste terviseseisundit ning pakkuma neile võimalusi tähenduslikult suhelda. Kinnipeetavatele tohivad arsti määratud ravimeid anda üksnes tervishoiutöötajad. Muret teeb see, et Viru Vanglas rakendatakse palju vahetut sundi.

Parandamist vajavad olme ja kartserirežiimi tingimused. Alaealiste ja noorte osakondade päevaruumide seisukord ja sisustus on suures osas samasugune, nagu see oli [2018. aastal](#) tehtud kontrollkäigu ajal. Päevaruumide välimust tuleks muuta hubasemaks ja kutsuvamaks - näiteks värvida seinad, soetada paremas seisukorras ja noortepärasemat mööblit (nt kott-toolid) jne. Alaealisi ja noori tuleb rohkem kaasata nendega seotud otsuste tegemisse – see võib puudutada nii motivatsioonisüsteemi, olmet, huvitegevust jms. Head sisekliimat aitaks luua ja hoida (sh ennetada uusi konflikte ja rikkumisi), samuti toetaks alaealiste ja noorte taasühiskonnastamist, kui vangla kasutaks oma igapäevatöös taastaval õigusel põhinevaid meetodeid. Selleks on vaja vangla ametnikke ja spetsialiste koolitada.

Vangla elukorraldus ja tingimused peavad muu hulgas seisma vanglas viibivate inimeste taasühiskonnastamise teenistuses. Õppimisvõimaluste loomine, perekonnasidemete hoidmine ja ühiskonnas toimuvaga kursis olemine suurendavad oluliselt võimalust, et vabanedes alustab või jätkab inimene õiguskuulekat elu. Seega on vanglal suur roll ühiskonna turvalisemaks muutmisel, korduva kuritegevuse vähendamisel ning ühtlasi ka [vangistuse kulude](#) vähendamisel.

Kinnipeetavad ja vahistatud peaksid saama oma pere ja lastega suhelda ka videokõne vahendusel. Mitmesugused suhtlusvõimalused aitavad säilitada vanglaväliseid sidemeid, mis omakorda annavad kinnipeetavale võimaluse jätkata pärast vanglast vabanemist õiguskuulekat elu. Tingimused, mis ei soodusta kinnipeetavate ja vahistatute kokkusaamisi oma lähedastega, tuleb üle vaadata ning kartserikaristusega kaasnev kokkusaamiste automaatne keeld tuleb kaotada. Raamatukogude reform vähendas raamatute valikut ja seega võimalusi vanglas raamatuid lugeda. Seepärast tuleb mõelda, kuidas raamatud kinnipeetavatele ja vahistatutele taas paremini kättesaadavaks teha. Vanglal tuleb tagada, et vangla kodukord ning selle seletuskiri oleks kõigile (sh välismaalastest) kinnipeetavatele ja vahistatutele lihtsasti kättesaadav.

Viru Vangla vajab kinnipeetavate ja vahistatutega vahetult tegelevaid ametnikke, kellest on pikka aega puudus olnud. Töötajate puudus mõjutab nii ametnike töömeeleolu kui ka vangla suutlikkust kinnipeetavate ja vahistatutega sisuliselt tegelda, samuti on keeruline nõnda tagada vangla julgeolekut. Tervishoiueksperdi hinnangul on ka vangla meditsiinosakonnas suur täitmata

töökohtade arv. Probleeme on vaimse tervise teenuste kättesaadavusega ning ravimiohutuse nõuetest kinnipidamise ja patsiendi andmete konfidentsiaalsusega ravimite jagamisel.

Kuivõrd tuvastatud probleemid on mitmetahulised ning paljud lahendused eeldavad õigusaktide muutmist, on soovitusel mõeldud nii vanglale kui ka Justiitsministeeriumile, mille valitsemisalasse Viru Vangla kuulub ning mille pädevuses on vangistusõigusega seotud eelnõude ettevalmistamine.

1. Üksikvangistus

18.10.2021 seisuga oli Viru Vangla edastatud andmete kohaselt vanglas viibiva 636 inimese seast üksikvangistuses 196 inimest. Need olid kinnipeetavad ja vahistatud, kes kandsid kartserikaristust või kes viibisid eraldatud lukustatud kambris, kõik vahistatud, vastuvõtuosakonnas viibivad kinnipeetavad ja meditsiinilises isolatsioonis olivad.

Nende kinnipeetavate ja vahistatute kinnipidamistingimusi iseloomustab see, et neid hoitakse oma kambris kinni 23 tundi ööpäevas, nad on sotsiaalselt isoleeritud ega saa üldse või saavad väga vähe osaleda kambrivälises tegevuses ning neil ei ole võimalust iga päev tähenduslikult suhelda.

Kontrollkäigule kaasatud perearstist tervishoiuekspert osutas, et vanglas ei ole üksikvangistuses viibijate terviseseisundi jälgimiseks eraldi määratud korda ega meditsiinitöötajaid. Üksikvangistuses olevate kinnipeetavate ja vahistatute terviseseisundit igapäevaselt ei hinnata. Riigikohus rõhutas 08.12.2021 otsuses [nr 3-18-1895](#), et kuna pikaajaline üksikvangistus ohustab eeskätt inimese vaimset tervist, ei saa piisavaks pidada üksnes või peaausjalikult sellele lootmist, et kinnipeetav annab ise märku sellest, et tema tervis on halvenemas. Inimene ei pruugi vaimse tervise halvenemist ise küllalt kiiresti tajuda ega osata või soovida sellele tähelepanu juhtida (p 26).

Teaduskirjandusele ja rahvusvahelistele nõuetele ning erialaekspertide hinnangutele toetudes olen analüüsinud üksikvangistuses olevate inimeste olukorda 2020. aastal Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#). Üksikvangistusega kaasnevatele võimalikele ohtudele olen juhtinud tähelepanu ka varem (nt märgukirjas nr [6-1/161019/1604041](#), soovitusel nr [7-4/200674/2003054](#) ja nr [7-7/200463/2001980](#)).

Need seisukohad on Viru Vanglale ja Justiitsministeeriumile hästi teada. Kordan varasemaid soovitusi.

Vangla tervishoiutöötaja peaks iga päev jälgima kõigi üksikvangistuses viibivate inimeste terviseseisundit.

Vanglal tuleks tagada, et üksikvangistuses olevatel kinnipeetavatel ja vahistatutel oleks vähemalt kaks tundi päevas võimalik tähenduslikult suhelda. Tähenduslik suhtlemine peab toimuma vahetult, ilma füüsiliste (nt toiduluugi kaudu vms) tõketeta, ning võimaldama empaatilist inimlikku kontakti. Selline suhtlus võib toimuda kambrivälises tegevustes käigus, teiste kinnipeetavate ja vahistatutega, samuti lähedastega, ametnike või meditsiinosakonna töötajatega kohtudes. Tähendusliku suhtluse tagamiseks tuleb kõigil töötajatel, aga eriti kinnipeetavatega kõige tihedamalt kokku puutuvatel valvuritel oma igapäevatöös rakendada dunaamilise julgeoleku põhimõtteid. Vangla juhtkond peaks korraldama töötajatele vajaliku väljaõppe ja andma neile asjakohased töösuunised.

1.1. Vahistatud

Viru Vangla vahistatud osalevad kambrivälistes tegevustes väga harva. Mõned inimesed ei ole vahi all oldud kahe aasta jooksul osalenud üheski kambrivälises tegevuses. Vahistatute kambrivälise tegevus ja teistega suhtlemine piirdub üldjuhul igapäevase tunnise jalutuskäiguga värskes õhus ning harvade kohtumistega inspektor-kontaktisikuga. Õppetöös teevad kaasa vaid mõned pikka aega vahi all viibivad inimesed. Sotsiaalprogramme ega muud tegevust (nt osalemist huvi- või spordiringides) pole vahistatutele pakutud. Vangla on püüdnud inimesi aktiveerida peamiselt selle kaudu, et pakub neile töötamise võimalust vangla majandustöödel (nt koristajana).

Vahistatutele kambrivälise tegevuse vajalikkusele olen juhtinud tähelepanu nii [2011. aastal](#) kui ka [2019. aastal Viru Vanglale saadetud soovitus](#)es. Olen öelnud ka seda, et vahistatud on sisuliselt üksikvangistuses (vt 26.05.2020 seisukoht nr [7-4/200674/2003054](#)). Üksikvangistuse võimalike kahjulike mõjude ärahoidmiseks ja leevendamiseks tuleks kõigile vahistatutele, aga eeskätt pikka aega vahi all olevatele inimestele pakkuda mõtestatud tegevust väljaspool kambrit. Kui võimalik, tuleks vältida pikaajast vahistatu üksinda kambris paigutamist.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) märkis juba [2005. aastal](#) ning viimati 2019. aasta [raportis](#), et Eestil tuleb hakata vahistatute tegevusvõimalusi radikaalselt parandama. CPT hinnangul peavad vahistatud saama viibida osa päevast (kaheksa tundi või isegi rohkem) väljaspool oma kambrit ja neid tuleb kaasata mitmesugustesse sihipärastesse tegevustesse. Viimati (2021. aastal) saatis CPT sarnased [soovitused](#) Soomele (p 47). Soovitus on öeldud, et mida kauem inimene vahi all viibib, seda rohkem peab tal olema võimalusi osaleda sihipärasel kambrivälises tegevuses.

Vahistatute (kelle suhtlust teiste vahistatutega ei ole vaja kriminaalmenetluse huvides piirata) olukorda aitaks märgatavalt parandada see, kui nad saaksid sarnaselt süüdimõistetutega osaleda sihipärastes tegevustes ja vähemalt neli tundi päevas kambrist väljas käia ([VSKE](#) § 8 lg 1). Eranditult kõigi vahistatute lukustamine ([VangS](#) § 90 lg 3 lause 1 ja lõige 5) ei võimalda arvestada konkreetse ajahetke menetluse huvidega ning asjaoluga, et vahi all viibimise põhjuseks ei pruugi olla vaid vajadus pärssida kriminaalmenetlusele vastu töötamist.

On äärmiselt kahetsusväärne, et Justiitsministeeriumil on alates õiguskantsleri [2014. aastal tehtud ettepanekust](#) ja Riigikogu antud suunistest vahistatute liikumisvabaduse ja suhtlemisvõimaluste avardamise küsimused endiselt veel analüüsimisel ning [vangistuseseadust](#) pole ikka veel muudetud.

Justiitsministeeriumil tuleks viivitamata ette valmistada ja Riigikokku saata [VangS](#) § 90 lõike 3 lause 1 ja lõike 5 muutmise seaduse eelnõu, mis puudutab vahistatute liikumisvabadust ja suhtlemisvõimalusi.

Vanglal tuleks astuda viivitamata samme, et hoida ära ja leevendada vahistatute üksikvangistuse võimalikke kahjulikke mõjusid. Muu hulgas tähendab see, et vahistatutele tuleb pakkuda väljaspool kambrit sihipärast tegevust.

1.2. Vastuvõtuosakond

18.10.2021 oli Viru Vangla vastuvõtuosakonnas 14 kinnipeetavat. Kinnipeetavatega vesteldes selgus, et nende arvates peavad nad vastuvõtuosakonnas olema kolm kuud ehk [VangS](#) § 14 lõikes 4

sätetatud pikima võimaliku aja. Neli kinnipeetavat olidki vastuvõtuosakonnas olnud peaaegu kolm kuud. Hiljem saadud andmed kinnitasid, et kaks neist kinnipeetavatest said vastuvõtuosakonnast välja kolme kuu täitumisel, üks kinnipeetav oli vastuvõtuosakonnas rohkem kui kolm kuud (kuus päeva rohkem) ning üks kinnipeetav veidi vähem kui kolm kuud. Neist neljast kaks kinnipeetavat olid eelnevalt viibinud vanglas vahistatuna.

Kolme kuu jooksul kohtusid kõik neli kinnipeetavat vangla teabe- ja uurimisosakonna ametnike ning inspektor-kontaktisikuga vaid mõne korra ja valdavalt üsna peatselt pärast vastuvõtuosakonda paigutamist. Kaks kinnipeetavat said kuu möödudes pärast nende vastuvõtuosakonda paigutamist osaleda suhtlusprogrammis. Programm kestis ligi 1,5 kuud ning nägi ette üldjuhul üks kord nädalas vestluse kriminaalhooldusametnikuga. Üks kinnipeetav kaasati sellesse programmi pärast kahe kuu möödumist. Ühe kinnipeetava kohta puudusid andmed igasuguse kaasamise ja kambrivälise tegevuse kohta.

Vastuvõtuosakonnas olles veetsid kinnipeetavad üldjuhul 23 tundi ööpäevast oma kambrites, neil puudusid võimalused iga päev tähenduslikult suhelda ja nad ei osalenud kambrivälistes tegevustes. Nende andmete alusel võib öelda, et vastuvõtuosakonna elukorraldusel on üksikvangistuse tunnused nii nagu seda määratlevad ÜRO kinnipeetavate kohtlemise standard-miinumireeglite ([nn Mandela reeglite](#)) artikkel 44, CPT [standardite](#) punktid 54 ja 56 (a), [ÜRO piinamisvastase eriraportööri aruande](#) punkt 25 ning väljendavad õiguskirjanduses¹ esitatud seisukohad.

Mitmete uuringutega on välja selgitatud, et üksikvangistuses olevaid kinnipeetavaid ohustavad tervisehädad rohkem kui kinnipeetavaid üldiselt, ning neil on kõrgem enesevigastamise ning enesetapurisk.² Sellele viitavad ka Eesti vanglates 01.09.2019–01.09.2020 aset leidnud [surmajuhumid](#) – sellel ajavahemikul tehti kõik enesetapud üksikvangistuses olles.

CPT on rõhutanud, et vanglasse saabunud inimese individuaalse riski- ja vajaduste hindamise seisukohalt ning enesevigastamise ohu kindlakstegemisel on vangla vastuvõtu- ja sisseelamisprogrammidel oluline roll. Need programmid peavad aitama leevendada ärevust, mida inimesed tunnevad pärast vanglasse saabumist või juba vahistatuna süüdimõistvast kohtuotsusest teada saamist. Seejuures näitab CPT kogemus, et mõnes riigis võivad vastuvõtu- ja sisseelamisprogrammid kesta mitu nädalat ning kinnipeetavate elukorraldus võib olla väga piirav, kujutades endast sisuliselt üksikvangistust. Seetõttu on CPT asunud seisukohale, et inimene tuleb võimalikult kiiresti pärast riski- ja muude vajaduste hindamist paigutada tavaosakonda. Veelgi enam, äsja vanglasse saabunud inimeste elutingimused ei tohiks tähendada pikaajalist üksikvangistuse tüüpi elukorraldust (CPT [26. üldraport](#), p 54). [2019. aastal Rumeeniale](#) (p 78) ja

¹ Vt nt J. Lobel, P. Scharff Smith (toim), *Solitary Confinement: Effects, Practices, and Pathways Towards Reform*. Oxford University Press, 2020.

² Vt nt õiguskantsleri 2020. aastal Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõtet](#) ja seal viidatud allikaid; WHO, [Preventing Suicide in Jails and Prisons](#), 2007; S. Zhong *et al.*, [Risk factors for suicide in prisons: a systematic review and meta-analysis](#), *The Lancet Public Health*, Vol 6, 2021; R. Reeves, A. Tamburello, [Single Cells, Segregated Housing, and Suicide in the New Jersey Department of Corrections](#), *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 2014; S. Fazel *et al.*, [Suicide in Prisoners: A Systematic Review of Risk Factors](#), *Journal of Clinical Psychiatry*, 2008; N. Konrad *et al.*, [Preventing Suicide in Prisons, Part I: Recommendations from the International Association for Suicide Prevention Task Force on Suicide in Prisons](#), *The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 2007/28 (3); Kriminalvårdens Reprocentral, [Prison suicide in 12 countries. An ecological study of 861 suicides during 2003–2007](#), 2010; L. Favril *et al.*, [A 17-Year National Study of Prison Suicides in Belgium](#), *The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention* 2019/40 (1).

[2018. aastal Portugalile](#) (p 68) antud soovitustes on CPT märkinud, et enesetapuohet võib suurenda vahetult pärast seda, kui inimene on vanglasse saabunud, aga ka enne ja pärast kohtuistungit. Seetõttu on vastuvõtuprotsessil äärmiselt oluline roll enesetappude ennetamisel.

Vastuvõtuosakonnas viibivad kinnipeetavad tuleb pärast [kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendi](#) § 2 lõikes 2 sätestatud esmast riskihindamist ja paigutamise otsust võimalikult kiiresti saata tavaosakonda. Nii saab vältida üksikvangistuses vastuvõtorežiimil viibimise kahjulikke mõjusid, sealhulgas ära hoida ennast vigastavat käitumist. [VangS](#) §-s 79 on sätestatud, et noori kinnipeetavaid ei tohi vastuvõtuosakonnas hoida kauem kui kaks nädalat. Sama nõue peaks kehtima ka täiskasvanute kohta. Vaid erandlikel ja põhjendatud juhtudel võib see aeg olla pikem.

Vanglal tuleb tagada, et kinnipeetava elu ja tervis ei satuks ohtu ning et ta ei langeks kaaslaste vägivalda või kiusamise ohvriks. Ka vangla julgeolek ja teiste inimeste elu ja tervis on väga olulised. Seetõttu on ilmselt põhjendatud, et kinnipeetav viibib vastuvõtuosakonnas seni, kuni vangla on teinud esmase riskihindamise ja vanglasise paigutamise otsuse. Kui kinnipeetav on samas vanglas olnud vahistatuna, siis on vangla tema suhtes mõningaid riske varem hinnanud ning vanglal on kinnipeetava käitumise ning temaga seotud ohtude kohta juba rohkem andmeid. Seega peaks selle kinnipeetava vanglasise paigutamise kohta tehtama otsus kiiremini kui esmakordselt vanglasse saabunud inimese kohta.

Kinnipeetava tavaosakonda paigutamise viivitamine saab olla õiguspärane vaid siis, kui see on vajalik ja põhjendatud. On arusaamatu, miks ei või kinnipeetav pärast esmast riskihindamist ja paigutamise otsust oodata individuaalse täitmiskava valmimist (s.o kriminoogeensete riskide vähendamise abinõude üle otsustamist ning nende rakendamise graafiku koostamist) tavaosakonnas.

Ka ei ole põhjendatud, et kõigile vastuvõtuosakonna kinnipeetavatele keelataks pikaajalised kokkusaamised oma laste ja teiste lähedastega ([VangS](#) 25 lg 3). Lähedastega suhtlemine aitab maandada vanglakaristusega kaasnevat stressi ning ennetada ennast vigastavat käitumist. See on oluline ka kinnipeetava lähedastele (eriti lastele), kes soovivad teada, millistes tingimustes nende lähedane viibib ning kas ta on elus ja terve.

Arvestada tuleb, et vastuvõtuosakonda paigutatakse ka inimesi, kes on olnud enne vanglas vahistatuna ning kel on sel ajal õigus taotleda pikaajalisi kokkusaamisi. Seepärast ei ole mõistlikku põhjust, miks keelatakse varem vanglas vahistatuna viibinud kinnipeetavale pikaajalised kokkusaamised vastuvõtuosakonnas. Niisamuti võib tekkida olukord, et liites viimasest pikaajalisest kokkusaamisest (kui inimene oli vanglas vahistatuna) möödunud aja vastuvõtuosakonnas veedetud ajaga, ei vasta see [VSKE](#) §-s 45 ette nähtud pikaajaliste kokkusaamiste minimaalsele sagedusele.

Vangla peaks tagama, et vastuvõtuosakonnas olevad kinnipeetavad liiguksid võimalikult kiiresti tavaosakonda. Nii saab vältida üksikvangistuse kahjulikke mõjusid ning muu hulgas ennetada kinnipeetavate ennast kahjustavat käitumist. Justiitsministeeriumil tuleks vajaduse korral ette valmistada selleks vajalikud muudatused õigusaktides.

Justiitsministeeriumil tuleks valmistada ette [VangS](#) § 25 lõike 3 muutmise eelnõu, mis kõrvaldaks seadusest vastuvõtuosakonda paigutatud kinnipeetavatele pikaajaliste kokkusaamiste automaatse keelu.

1.3. Kartser

Viru Vanglas kartserikaristust kandvad kinnipeetavad ei pea enam kartseris viibima mitu kuud ega ka aasta aega järjest, nagu võis varem juhtuda. Seega on olukord mõnevõrra paranenud. Samas selgus kontrollkäigul, et paljud inimesed, kellele oli määratud kartserikaristus, olid kartseris järjepanu kuni 45 päeva. Nende hulgas olid nii ühe rikkumise eest määratud 45-päevased karistused kui ka lühemad liidetud karistused. Viru Vanglas määratakse kõige pikemaajalisemad kartserikaristused (s.o 45 päeva) töökohustuse rikkumise eest. Kartseris viibivad sageli ühed ja samad kinnipeetavad, kes on vaheldumisi kartseri- ja eraldatud lukustatud kambri režiimil. Tihti peale on neil kinnipeetavatel ka käitumis- ja vaimse tervise probleeme.

Kartserikaristust kannavad kinnipeetavad tavaliselt oma kambri. [Viru Vangla kodukorra](#) lisadena on kehtestatud iga osakonna päevakava. Päevakava järgi annavad kartserikaristust kandvad kinnipeetavad voodivarustuse ära hommikul kella 06.00–07.00 ning saavad selle tagasi kella 20.00–21.00.

Kinnipeetavad rääkisid, et vastavalt [VSKE](#) § 60 lõikele 1 võib kartseris olija laenutada vaid õppe- või usukirjandust. Mitmed kinnipeetavad märkisid, et nad ei õpi ega ole usklikud ning seetõttu piirdub nende lugemismaterjal üksnes aeg-ajalt kambriisse toodava ajalehega. Kontrollkäigule kaasatud psühhiaater leidis, et kirjeldatud piirangud on ülemäärased.

Kartseris viibijad saavad alates 11. kartseripäevast osaleda suhtlemisprogrammis. Üldjuhul toimub see kolm korda nädalas üks tund korraga. See on samm õiges suunas. Ometi ei ole selle programmiga tagatud üksikvangistuses viibivale inimesele võimalust iga päev vähemalt kaks tundi tähenduslikult suhelda, nagu näevad ette rahvusvahelised standardid.

Kontrollkäigu ajal kartseris viibinud inimeste karistus ei olnud teadaolevalt seotud nende kinnipeetavate ja vahistatute kontaktidega oma lähedastega (nt vägivaldajuhtum kokkusaamisel jms). Seega ei olnud nende kinnipeetavate ja vahistatute suhtes põhjendatud kohaldada kartserikaristuse ajaks pere ja lastega kokkusaamise keeldu. Sellise karistusega piirati ülemäära nende ja nende lähedaste õigust perekonnaelu puutumatusel.

Samu probleeme on kirjeldatud 2020. aastal Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#) ja õiguskantsleri 10. augustil 2021 esitatud arvamuses ([nr 16-4/211408/2105134](#)). Neis seisukohtades esitatud põhjendused kehtivad ka Viru Vangla kohta. Arvamus, mida olen väljendanud kartserikaristuse maksimaalse pikkuse, kartseri kinnipidamistingimuste ning kartserile alternatiivsete lahenduste otsimise kohta, ei ole muutunud. Kordan varem antud soovitusi.

Justiitsministeeriumil tuleks viivitamata ette valmistada ja Riigikokku saata [VangS](#) § 63 lõike 1 punkti 4, lõike 2 ja [VangS](#) § 100 lõike 1 punkti 3 ja lõike 2 muudatuste seaduse eelnõu, et viia need sätted kooskõlla rahvusvaheliste kinnipidamisstandardite ja ekspertide (sh CPT) väljendatud seisukohtadega.

Vangla tohib kartserikaristust kohaldada vaid kõige tõsisematel juhtudel viimase abinõuna ja nii lühiajaliselt, kui on võimalik. Täiskasvanule määratud kartserikaristuse kestus ei tohi ületada 14 ööpäeva. 14-päevasele kartseris viibimisele peab järgnema mõistlik aeg tavarežiimil.

Vanglal tuleks otsida kartserikaristusele alternatiive. Justiitsministeeriumil tuleks vajaduse korral ette valmistada selleks vajalikud muudatused õigusaktides. Justiitsministeeriumil tuleks ette valmistada VangS § 24 lõike 4 ja § 25 lõike 3 muutmine nõnda, et nende sätetega ei keelataks automaatselt kõigi kartserisse paigutatud kinnipeetavate kokkusaamisi.

Justiitsministeeriumil tuleks VSKE § 60 lõiget 1 muuta nii, et see ei piiraks kartseris viibivate kinnipeetavate lugemismaterjali valikut. Vanglal tuleks muuta VSKE § 7 lg 4 punkti 1 tõlgendamise praktikat ning lubada kinnipeetaval kasutada kartseris voodivarustust ka päeval ajal.

1.4. Eraldatud lukustatud kamber

Kontrollitud käskkirjades oli detailselt kirjeldatud täiendavate julgeolekuabinõude (sh eraldatud lukustatud kambri) kasutamise algseid põhjusi. Käskkirjades märgiti, et meetmeid kasutatakse kuni asjaolude äralangemiseni.

Käskkirjades puudus aga teave meetmete kohaldamise jätkamise hindamise kohta (nt 15.07.2021 käskkiri nr 3-21/1-2/200, 14.04.2021 käskkiri nr 3-21/1-2/79, 29.07.2021 käskkiri nr 3-21/1-2/216). Sellest saab järeldada, et abinõude kohaldamise vajadust hinnati taas alles enne nende lõpetamist. Mõnel juhul tähendas see, et inimese suhtes kehtisid piirangud ligi pool aastat, ilma et vahepeal oleks hinnatud nende piirangute jätkamise põhjendatust (nt 12.04.2021 abinõu kohaldamise käskkiri nr 3-21/1-2/74 ja 21.10.2021 abinõu lõpetamise käskkiri nr 3-21/1-2/396). Ka ei selgunud kontrollitud käskkirjadest, milliseid koheseid sekkumisi on vangla ette võtnud inimeste tavaosakonda tagasiviimiseks.

Täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamise käskkirja peab selgelt kirja panema, millal piirangud üle vaadatakse ja mida seejuures arvesse võetakse. Kinnipeetava või vahistatu ettevalmistamist tavaosakonda tagasipöördumiseks tuleks alustada kohe, kui inimene eraldatud lukustatud kambris paigutatakse. Eesmärk peaks olema, et inimene üksikvangistusest võimalikult kiirelt vabaneks.

Kui kinnipeetav paigutatakse lukustatud kambris lühiajaliselt näiteks üksnes juhtunu asjaolude väljaselgitamiseks, ei pruugi ta tööpoolest vajada tavaosakonda naasmiseks lisaks kogu tema karistusaega puudutavas individuaalses täitmiskavas märgitud tegevustele lisa sekkumisi. Ent tähendusliku suhtlemise võimalusi peab vangla inimesele sellegipoolest vähemalt kaks tundi päevas tagama.

Olukorras, kus inimene paigutatakse eraldatud lukustatud kambris seetõttu, et ta on ohtlik teistele ja/või endale, on sellise kinnipeetava või vahistatu tavaosakonda naasmiseks vaja koostada inimese vajadustest lähtuv tegevusplan. Seejuures ei piisa kinnipeetava individuaalses täitmiskavas märgitud sekkumistest, vaid vangla peab sellele lisaks tegelema intensiivselt inimese eraldatud lukustatud kambris paigutamist tinginud põhjustega.

Kuigi Justiitsministeeriumi [hinnangul](#) ei ole sellise individuaalse tegevusplaani koostamine vajalik, olen siiski seisukohal, et vangla ei saa jääda lootma, et inimese suhtumine ja käitumine muutub ainuüksi sellega, et ta on teistest isoleeritud ja jäetud üksi olukorra üle n-ö järele mõtlema. Eraldatud lukustatud kambris viibimise ajal on oluline olla kinnipeetavaga igapäevaselt tihedas ja sisulises kontaktis, tegeleda aktiivselt tema üksikvangistususe sattumise põhjustega ning aidata tal võimalikult kiirelt naasta vangla tavapopulatsiooni. Üksikvangistusest väljaviimiseks igale inimesele individuaalse tegevusplaani koostamise olulisust on rõhutanud ka CPT [21. üldraportis](#) (p 57 (c)) ja viimati 2021. aastal tehtud [soovitustes](#) Hispaaniale (p 75) ja 2020. aastal tehtud [soovitustes](#) Ühendkuningriigile (p-d 89-91).

Käskkirjas, millega otsustatakse jätta kinnipeetav eraldatud lukustatud kambrisse, tuleb kirja panna hindamisperiodil aset leidnud sündmused, sealhulgas vangla sekkumised ja selle tulemused. Olen seda rõhutanud 2020. aastal Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#) (vt p-d 1.5.-1.5.1.) ning need seisukohad ja nende aluseks olevad põhjendused on ka Viru Vanglale hästi teada. Kordan varem antud soovitusi ja täpsustan neid.

Vanglal tuleks koostada üksikasjalik juhised eraldatud lukustatud kambrisse paigutamise vajaduse hindamiseks. Juhises tuleb muuhulgas selgelt kirja panna, et meetme kohaldamise käskkirjadesse tuleb märkida, et meetme rakendamine lõpetatakse kohe, kui seda tinginud asjaolud on ära langenud, kuid igal juhul vaadatakse kindla aja tagant üle (soovitavalt mitte harvemini kui üks kord kuus), kas meetme rakendamist tuleb jätkata.

Ka tuleks juhisega suunata vangla ametnikke ja töötajaid tegutsema selle nimel, et inimene üksikvangistusest võimalikult kiirelt välja tuua. Seda aitaks tagada, kui igale eraldatud lukustatud kambris viibijale (eeskätt neile, kes on üksikvangistuses seetõttu, et nad on teistele ja/või endale ohtlikud) koostatakse üksikvangistusest väljumiseks individuaalne tegevusplaan. Käskkirjas, mille kohaselt otsustatakse jätkata eraldatud lukustatud kambri kohaldamisega, tuleks kirja panna hindamisperiodil aset leidnud sündmused, sealhulgas individuaalses tegevusplaanis kirja pandud vangla sekkumised ja selle tulemused.

1.5. Jälgimiskambrid

Suur osa 17.12.2019 seisukohas (nr [7-4/191561/1906265](#)) välja toodud nn jälgimiskambrite P214 ja P216 puudusi oli kõrvaldatud. Kambrite akendelt oli eemaldatud tihe metallvõrestik, kambritesse olid paigaldatud kraanikausid ning toodud nagid ja riiulid, mida kinnipeetavad ja vahistatud saavad kasutada isiklike asjade hoidmiseks. Sellele vaatamata valgus kambri nr P216 kontrollimisel WC-potita tualeti loputusvesi endiselt kambri põrandale, ulatudes maas asuva magamisasemeni. See ei ole hügieeniline. Kambri ehituslikud lahendused peavad tagama, et inimese voodiriided ega isiklikud riided ei märguks.

Kontrollkäigu ajal viibis kambris P214 rahutu ja ennast vigastav kinnipeetav. Psühhiaatrist tervishoiuekspert tõi välja, et motoorselt rahutul ja agressiivsel inimesel ei ole jälgimiskambrites P212, P214 ja P216 piisavalt ohutu olla (nt on kambrites teravate äärtega mööbel). Rahunemiskamber (nn *padded/rubber/smooth cell*) tuleks ehitada selline, et inimene ei saaks seal viibides end vigastada.

Ekspert tõi välja, et kui ennast vigastav või suitsiidiohtlik inimene isoleeritakse teistest ja paigutatakse eraldatud lukustatud kambrisse, kaasneb sellega pigem oht, et inimese vaimse tervise

probleemid süvenevad veelgi. Sellistele kinnipeetavatele tuleks võimaldada sobivamat ja nende vajadusi arvestavat keskkonda, programme ja režiimi.

Rahunemiskambri tingimustele ning endale ohtlike kinnipeetavate ja vahistatute vajadustega arvestavale kinnipidamisrežiimile juhtisin tähelepanu ka 2020. aastal Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#) (vt punkti 1.5.1 ja punkti 4). Kordan varem antud soovitusi.

Vanglal tuleks jälgimiskambris P216 leida lahendus, et vesi ei valguks põrandale ja magamisasemele. Selle puuduse kõrvaldamiseni tuleb inimesed paigutada teistesse kambritesse.

Kui jälgimiskambreid kasutatakse inimese rahunemise eesmärgil, tuleb need muuta ohutuks ja rahunemist soodustavateks ruumideks. Inimest võib sellises kambris hoida vaid nii kaua, kuni see on möödapääsmatult vajalik. Rahunemiskambri kasutamine tuleb üksikasjalikult dokumenteerida. Rahunemiskambrisse viidud kinnipeetavast tuleb teavitada vangla tervishoiutöötajat, kes vaatab inimese üle. Enesele ohtliku inimese rahunemiskambrisse paigutamise kohta peab otsuse tegema vangla tervishoiutöötaja. Kui tervishoiutöötaja leiab, et rahunemiskambrisse viidavalt inimeselt tuleb tema turvalisuse tagamiseks riided ära võtta, tuleb need viivitamata asendada ohutu riietusega.

Vanglal tuleks otsida eraldatud lukustatud kambri kasutamisele alternatiive, eriti kui see puudutab ennast vigastavate, suitsiidiohtlike või psüühikahäire all kannatavate kinnipeetavate ja vahistatute kinnipidamist. Justiitsministeeriumil tuleb vajaduse korral ette valmistada selleks vajalikud muudatused õigusaktides.

2. Vahetu sund

Ajavahemikul 01.01.–20.10.2021 koostati Viru Vanglas 298 füüsilise jõu, teenistusrelva, erivahendi või ohjeldusmeetme kasutamise ja õigusrikkuja terviseseisundi kontrollimise protokoll. Fikseeritud juhtumitest 238 juhul kasutati vahetut sundi ühe ja sama kinnipeetava suhtes.

Vangla saadetud nimekirjast nähtub, et sel ajal oli vanglas veel mitu kinnipeetavat, kelle suhtes kasutati korduvalt vahetut sundi. Need kinnipeetavad olid samal ajal kas kartseris või eraldatud lukustatud kambri režiimil, neil olid käitumuslikud ja/või vaimse tervise probleemid. Vangla ametnikud tõdesid, et keerulise kinnipeetavaga tegelemine nõuab tihti kogu üksuse ja vahel ka kogu vangla tähelepanu. Seetõttu võivad teiste kinnipeetavate ja vahistatute vajadused ning huvid jääda tagaplaanile.

Selline olukord teeb muret. Vanglal tuleks otsida vahetu sunni kasutamisele ja inimeste isoleerimisele alternatiive. Teistes riikides kasutatakse keeruliste kinnipeetavatega hakkamasaamiseks motivatsioonisüsteemi ja ka intensiivse sekkumise programme. Selle asemel et inimesi isoleerida ja kasinates oludes hoida, paigutatakse sellised kinnipeetavad osakonda, kus on mitmest spetsialistist koosnev ja kinnipeetavatega pidevalt suhtlev kriisimeeskond.³ CPT

³ Vt nt Vera Institute of Justice, [Segregation Reduction Project Findings and Recommendations](#), 30.01.2015; S. Zyvoloski, [Impacts of and Alternatives to Solitary Confinement in Adult Correctional Facilities](#), Social Work Master's Clinical Research Papers, 2018.

märkis 2020. aastal koostatud [raportis](#), et Iirimaal tegeldakse selliste kinnipeetavatega nn väljakutsuva käitumisega kinnipeetavate osakonnas (*challenging behaviour unit*).

Kontrollkäigule kaastatud psühhiaatrist tervishoiuekspert tõi välja, et selline osakond vajab kindlasti rohkem personali ning vastavat väljaõpet ja toetust meditsiinosakonnalt ja psühholoogidelt. Osakonna töötajatel oleks vaja tihedalt suhelda kinnipeetavatega ning rakendada tegevusi ja programme, millega oleks võimalik mõjutada neid inimesi oma käitumist muutma. Viru Vanglal on olemas positiivne kogemus alaealiste ja noortega tegelemisel ning seda lähenemist tuleks kasutada ka keerulise käitumisega täiskasvanutega suhtlemisel.

Vanglal tuleks keeruliste kinnipeetavatega hakkamasaamiseks otsida vahetu sunni kasutamisele ja kinnipeetavate isoleerimisele alternatiive. Abi võiks olla näiteks motivatsioonisüsteemist, käitumuslikele ja vaimse tervise probleemide lahendamisele spetsialiseerunud osakonnast vms. Justiitsministeeriumil tuleks vajaduse korral ette valmistada selleks vajalikud muudatused õigusaktides.

3. Olme

3.1. Kambrid

Õiguskantsleri nõunikud tuvastasid ringkäigul, et mitmed kambrid (nt kambrid V420, V421, V221, V616, V802) olid kehvast olukorras. Hügieenisõlme põrandal, seintel ja laes oli hallitus ning sealt koorus värvi. Mitmes kambris (nt kambrites V420, V421, S510) oli mõranenud aknalaas. Alaealiste ja noorte osakondades oli mitmes kambris (nt kambrites R118, R208) puudu WC-poti loputuskasti kaas.

[VangS](#) § 45 lõike 1 järgi peab kamber vastama ehitusseadustiku alusel eluruumile kehtestatud üldistele nõuetele. Määrus „[Eluruumile esitatavad nõuded](#)“ näeb muu hulgas ette, et kambris peab olema elutegevuseks vajalik õhutemperatuur ning ohutu ja tervislik elukeskkond. Elutegevuseks vajaliku õhutemperatuuri ning ruumide korrashoiu ja puhtuse nõuet on rõhutatud nii [Mandela reeglite](#) artiklites 13 ja 17 kui ka Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusel Rec(2006)2 Euroopa vanglareeglistiku kohta ([EVR](#)) artiklis 19. Ruumide head seisukorda ja nõuetekohast temperatuuri peavad äärmiselt oluliseks ka Maailma Terviseorganisatsioon ([WHO](#)) ja CPT ([CPT/Inf \(2015\) 44](#)).

[VSKE](#) § 64¹ p 1 keelab kinnipeetaval omada esemeid, millega on võimalik tekitada vigastusi. Paigutades kinnipeetava mõranenud aknaklaasiga kambrisse, loob vangla kinnipeetavale võimaluse saada keelatud esemeid ning nendega ennast või teisi vigastada. Keelatud esemeid (nt traat jms) on kinnipeetaval võimalik lihtsasti kätte saada ka katteta WC-loputuskastist.

Vangla peaks tagama kinnipeetavate eluruumide korrashoiu. See võib tähendada, et viidatud ja nendega sarnases seisukorras kambrites tuleb teha remonti ja kui vaja, siis parandada ka kambrite sisustust. Võimalikult kiiresti tuleks välja vahetada mõranenud aknaklaasid, sest need võivad kujutada julgeolekuohtu ja muu hulgas mõjutada kambri temperatuuri.

3.2. Valgustus

Juhtisin 17.12.2019 saadetud seisukohas (nr [7-4/191561/1906265](#)) Viru Vangla tähelepanu, et kui kambri akna ees on tihe võrestik, ei pääse kambrisse piisavalt loomulikku valgust. Paraku

tuvastasid õiguskantsleri nõunikud ringkäigul, et vanglas on endiselt kambreid (nt kambrid R218 ja K118), mille akendele on kinnitatud just sellised võrestikud.

Selleks et takistada agressiivselt käituvat inimest kambri sisustust (sh akent) lõhkumast, on tarvis mõnes olukorras kasutada akende kaitseks lisaturvameetmeid. Samas on olemas alternatiivsed turvavahendid (nt löögikindel klaas), mida vanglad kasutavad juba praegu ja mis ei takista sel määral loomuliku valguse pääsu kambrisse, nagu takistab metallvõrestik.

Vanglal tuleks kambrite akende eest eemaldada tihe metallvõrestik ning tagada turvalisus muul viisil.

3.3. Jalutusosalad

Paljud õiguskantsleri nõunikega vestelnud kinniste osakondade kinnipeetavad ei kasutanud õigust käia iga päev värskes õhus jalutamas. Kinnipeetavad märkisid, et tühjas jalutusboksis pole midagi teha ning et jalutusboksi füüsiline keskkond on selline, mis stressi maandamise asemel loob seda juurde.

Kontrollitud jalutusboksides olid kutsunginupud ja sademete eest kaitsvad varikatused. Paraku ei olnud kõigis kontrollitud boksides puhkamiseks pinki ega treeningvahendeid (nt nn violetse maja jalutusboks nr 12). Puhkekoha puudumisele juhtis õiguskantsleri nõunike tähelepanu teiste hulgas ka liikumispuudega inimene, keda on tema sõnul korduvalt viidud sellisesse jalutusboksi jalutama. Jalutusboksid olid sünged betoonist karbid, mille katus oli trellitatud ning milles viibides nägi taevast vaid piiratud ulatuses.

VangS [§ 55](#) lõikes 2 ja [§ 93](#) lõikes 5 on sätestatud, et kinnipeetaval ja vahistatul on õigus viibida värskes õhus. Õiguskantsler on korduvalt rõhutanud selle võimaluse tähtsust nii füüsilise kui vaimse heaolu tagamisel (nt 2017. aasta [soovituses](#) Tallinna Vanglale, 2016. aasta [soovituses](#) Tartu Vanglale, 2014. aasta [soovituses](#) Viru Vanglale, 2020. aasta [soovituses](#) Tartu Vanglale jne). Ka [Mandela reeglite](#) artikkel 23, ÜRO reeglite kinnipidamiskohas viibivate alaealiste kaitse kohta (nn [Havanna reeglite](#)) artikkel 47 ja [EVR](#)-i reeglite artikkel 27.1 näevad ette, et kinnipeetaval on õigus viibida ja trennida värskes õhus.

CPT on pidevalt olnud seisukohal, et jalutusala peaks asuma maapinnal, see ei tohiks olla rõhuva õhkkonnaga ja et õigus värskes õhus viibida ei tähenda üksnes võimalust nn betoonkastis jalutada, vaid ka õigust trennida, näha taevast ja horisonti, ning kasutada võimalust jalutamise ajal puhata ja näiteks sademete eest varju minna. CPT väljendas seda arvamust 2021. aastal saadetud [raportis](#) Rootsile (p 36), 2019. aastal saadetud [raportis](#) Eestile (p 50), ning 2019. aasta [raportis](#) Tšehhile (p 43) ja 2019. aasta [raportis](#) Slovakkiale (p 47).

CPT kritiseeris Viru Vangla jalutusboksides sarnaseid jalutusalasid 2017. aasta [raportis](#) (p 60) ja 2021. aasta [raportis](#) Hispaaniale (p 71) ning 2020. aasta [raportis](#) Itaaliale (p 50–57). CPT palus muu hulgas eemaldada jalutusboksi katuselt trellid, luua neis ruumides trennimis- ja puhkamisvõimalused, luua jalutushoovides visuaalseid stiimuleid – näiteks seinamaalinguid. 2019. aasta [raportis](#) Tšehhile soovitas CPT horisontaalse vaate loomiseks teha jalutusbokside betoonseintesse aknad. 2016. aastal Slovakkiale saadetud [raportis](#) pakkus CPT, et eraldatud režiimil olevatele kinnipeetavatele tuleks vähemalt aeg-ajalt anda võimalus jalutada horisontaalset vaadet pakkual jalutusosalal.

EIK on [EIÕK](#) artikli 3 rikkumise tuvastamisel pööranud jalutushoovidele ja nende sisustusele erilist tähelepanu (vt nt [Ananyev jt vs. Venemaa](#), p 150; [Gladkiy vs. Venemaa](#), p 69; [Moiseyev vs. Venemaa](#), p 125) ning seejuures viidanud muu hulgas CPT standarditele ja seisukohtadele.

EIK arvestab oma otsustes ka seda, kelle suhtes vaidlustatud tegu või tegevusetus toime pandi.⁴ Nii näiteks võib pingi puudumine jalutuslalal olla n-ö tavakannatajale üksnes ebamugav ja ebameeldiv kogemus, aga kui kannataja on haavatavas olukorras inimene (nt liikumispuudega inimene), võib see asjaolude kogumis olla alandava iseloomuga kohtlemine.

Erialakirjanduses ja uuringutega on leidnud kinnitust, et vangla arhitektuur mõjutab inimese füüsilist ja vaimset heaolu, see saab kaasa aidata inimese positiivse identiteedi ülesehitamisele, vangla julgeolekule ja inimese õiguskuulekale teele suunamisele.⁵ Vanglaruume, sealhulgas jalutusala, on võimalik paremaks muuta mitmel viisil. Kõikidesse jalutusboksidesse tuleks paigaldada treeningseadmed ja puhkamiseks pingid, ning teha horisontaalset vaadet pakkuvad aknad sinna, kus see on ehituslikult ja vangla julgeolekut ohustamata võimalik. Jalutusbokse võiksid aidata atraktiivsemaks muuta kunstiringis või maalriõppes osalevad kinnipeetavad ja vahistatud. Kaaluda võib ka koostööd kunsti ja disaini õppivate üliõpilastega.⁶

Vanglal tuleks teha pingutusi, et kinnipeetavate ja vahistatute jalutuslald vastaksid rahvusvahelistele kinnipidamisstandarditele ja rahvusvaheliste organisatsioonide soovitudele. Kinnistes osakondades viibivatel inimestel võiks kasvõi aeg-ajalt lubada jalutada õuealal, mis võimaldab vaadata kaugusesse ja kogeda värskes õhus viibimise eeliseid (nt looduslikke elemente).

4. Teabe saamine

[EVR](#) näeb ette, et kinni peetud inimesele tutvustatakse tema õigusi ja kohustusi ning vanglas kehtivat kodukorda kohe, kui inimene vanglasse vastu võetakse ja ka hiljem nii sageli, kui see on vajalik. Tutvustus toimub kirjalikult ja suuliselt kinnipeetule mõistetavas keeles (p 30.1). Sama on öeldud ka [Mandela reeglites](#) (art-d 54–55) ja ka CPT 2020. aasta [soovitudes Taanile](#) (p-d 104–105).

Vähemalt poolte Viru Vanglas kontrollkäigu ajal viibinud kinnipeetavate ja vahistatute emakeel ei olnud eesti keel. Ometi polnud kinnipeetavatele ja vahistatutele kohandatud arvutites Viru Vangla kodukord ega selle seletuskiri vanglas kinnipeetavate ja vahistatute seas enam kasutatavates võõrkeeltes kättesaadav. Küll aga said Viru Vangla kinnipeetavad ja vahistatud arvutis tutvuda näiteks Tartu Vangla ja Tallinna Vangla kodukorra ja selle seletuskirja võõrkeelsete tõlgetega. Seega ei tohiks ka Viru Vanglale olla keeruline vangla kodukord ja selle seletuskiri vanglas enam kasutatavatesse võõrkeeltesse tõlkida ning kinnipeetavatele ja vahistatutele kohandatud arvutites kättesaadavaks teha.

⁴ Vt nt EIK, 5310/71, [Iiri vs. Ühendkuningriik](#), 18.01.1978, p 162.

⁵ Vt nt EuroPris, [Designing for rehabilitation](#), 2019; UNOPS, [Technical guidance for prison planning](#), 2016; E. Fransson, F. Giofré, B. Johnsen (toim), [Prison architecture and humans](#), (2018); R. Karthaus, L. Block, A. Hu, [Redesigning prison: the architecture and ethics of rehabilitation](#), *The Journal of Architecture*, 24:2, lk 193–222, (2019); K. Beijersbergen *et al.*, [A social building? Prison architecture and staff-prisoner relationships](#), *Crime and Delinquency*, vol. 62(7), lk 60–85, (2016); A. Fikfak *et al.*, [The contemporary model of prison architecture: Spatial response to the re-socialization programme](#), *Spatium* 1(34), lk 27–34, (2016); T. Brun Petersen, [Material matters – the social choreography of the state prison of Eastern Jutland](#), *RASK*, 39, lk 37–66, (2013).

⁶ Vt nt EKA arhitektuuri ja linnaplaneerimise osakond, [48 h kong. Interdistsiplinaarne töötuba. 2019](#), 22.01.2020.

See aitaks kõigil kinnipeetavatel ja vahistatutel (sh välismaalastel) vangla igapäevaelu puudutavatest reeglitest ning asjaajamisest paremini aru saada. Vangla reeglite teadmine võimaldab inimesel vältida reeglite rikkumisega kaasnevat distsiplinaarkaristusi. Reeglite mõistmine on oluline ka selleks, et vanglas oleks tagatud kord ning seeläbi oleks kaitstud nii kinnipeetavate ja vahistatute elu ja tervis kui ka vanglaametnike põhiõigused.

Vanglal tuleks leida võimalusi, kuidas tagada, et kõik kinnipeetavad ja vahistatud saaksid nende õiguste seisukohalt olulist teavet. Seejuures on oluline roll inspektor-kontaktisikul, kes saab märgata, kui inimene vajab lisainfot. Inspektor-kontaktisik annab võimaluse korral inimesele talle arusaadavas keeles selgitusi (vajadusel ka korduvalt) ning informeerib teda, milliste materjalidega tal on võimalik tutvuda (nt õigusaktide tõlgetest võõrkeeltesse). Oluline on ka kinnipeetava või vahistatu koostöö vanglaga. Kinnipeetav või vahistatu peab leppima asjaoluga, et vanglaametnikud ei pruugi tema emakeelt osata, ja ta võiks proovida suhelda vanglaametnikega riigikeeles või mõlemale arusaadavas keeles, viisakalt ja heatahtlikult.

Vanglal tuleks hoolitseda selle eest, et vangla kodukord ning selle seletuskiri oleks vanglas kinnipeetavate ja vahistatute seas enam kasutatavates võõrkeeltes lihtsasti kättesaadav (nt kinnipeetavatele ja vahistatutele kasutamiseks kohandatud arvutite kaudu).

5. Raamatukogu

Justiitsministeerium asus 08.03.2022 vastuses [nr 10-2/2998](#) seisukohale, et raamatukoguteenuse ümberkorraldusega ei vähenenud juurdepääs raamatukoguteenusele ning muudatus hoopis parandas raamatukoguteenust.

Kontrollkäigul kogutud info seda ei kinnita. Suur osa vestlustes osalenud kinnipeetavatest ja vahistatutest kurtsid, et nende osakonnas kättesaadavate raamatute valik on kesine. Inimesed ütlesid, et osakonna raamatud on mitu korda läbi loetud, osa raamatutest ei paku neile huvi või on võõrkeelsed, ka pole raamatuvalikut mitu kuud uuendatud. Kinnipeetavad ja vahistatud leidsid, et pärast raamatukogu ümberkorraldusi ei ole raamatud enam nii hõlpsalt kättesaadavad kui varem. Valida saab vaid osakonnas olevate raamatute seast ning teistest osakondadest raamatuid või huvipakkuvat teavikut laenutada pole võimalik. Inimestele ei teatata, millised uued raamatud on vanglasse saabunud või mida on tellitud, millal need raamatud nende osakonda jõuavad või kuidas neid saab laenutada.

Samasugune olukord oli 2020. aastal Tartu Vanglas, olen seda käsitlenud Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#) (vt p 7). Ka Viru Vangla kogemus näitab, et vangla raamatukogu töö ümberkorraldamine ei ole teinud raamatuid inimestele paremini kättesaadavaks. Raamatute osakondadesse viimine oleks olnud hea mõte siis, kui lugejatele oleks jäänud võimalus laenutada hõlpsasti ka üldises nimekirjas olevaid raamatuid ja neid raamatuid, mida parasjagu kinnipeetava osakonna riiulil ei ole, ning osaleda neis tegevustes, mida raamatukogu pakkus huvi- ja muu taasühiskonnastamist toetava tegevusena.

Raamatukogu ümberkorraldus on aga kaasa toonud olukorra, kus raamatute valik on senisest piiratum. Ühtse raamatukogu kaotamine tähendab, et kinnipeetavate tegevuses on vähem vaheldust, see tähendab ka huvi ja arengut soodustava keskkonna kadumist ning [VangS](#) §-s 6 vangistuse eesmärgile vastutöötamist. Kordan varem antud soovitusi.

Vanglal tuleks koostöös Justiitsministeeriumiga kaaluda võimalusi taastada vangla raamatukogu endisel viisil või pakkuda raamatukoguteenust vähemalt samal tasemel, nagu see oli kuni 2019. aasta lõpuni.

6. Toit

Suur osa kinnipeetavatest ja vahistatutest väitsid vestlustes, et vangla pakutav toit on rahuldava kvaliteedi ja maitsega, ent seda ei jätku piisavalt. Õhtusöögi ja hommikusöögi vahele jääb nende hinnangul liiga pikk ajavahemik. Iseäranis kurtsid alaealised ja noored kinnipeetavad, et hilisõhtul ja varahommikul tunnevad nad end tihti näljasena.

Õiguskantsleri nõunikud proovisid 21.10.2021 kinnipeetavatele ja vahistatutele pakutud lõunasööki ning hindasid toidu kvaliteedi ja koguse rahuldavaks. Nõunikel ei olnud paraku võimalik kogeda, kas ja kui suures ulatuses vastavad tõe kinnipeetavate ja vahistatute väited selle kohta, et õhtusöögi ja hommikusöögi vahele jääb liiga pikk ajavahemik, mistõttu peab osa inimesi tihti kannatama tühja kõhtu.

[Viru Vangla kodukorras](#) sätestatud eri osakondade päevakavade järgi jääb kinnipeetavate ja vahistatute õhtusöögi (kl 17.05–17.45) ja hommikusöögi (kl 06.15–07.50) vahele ligi 14 tundi. On usutav, et inimene võib tunda nälga, kui tal ei ole rahapuudusel või muul põhjusel (nt kannab isik kartserikaristust ja tema õigust sisseostudeks on piiratud) võimalik endale vangla poest toitu juurde osta. Toidukordade vahele jäävat pikka ajavahemikku on kritiseerinud ka CPT näiteks 2020. aastal Iirimaale saadetud [raportis](#) (p 67) ja 2020. aastal Ühendkuningriigile saadetud [raportis](#) (p-d 140–141) ning soovitanud pakkuda kinnipeetavatele hiljem õhtul veel kerget einet.

Samasuguse murega pöördusid Viru Vangla kinnipeetavad õiguskantsleri nõunike poole ka [2014. aastal](#) tehtud kontrollkäigu ajal. Kordan varasemat soovitusi.

Vangla peaks õhtu- ja hommikusöögi vahele jäävat pikka ajavahemikku arvestades pakkuma võimalusel õhtusöögiks kaloririkamat toitu või pärast õhtusööki veel kerget einet. Seejuures tuleks erilise tähelepanu alla võtta alaealiste ja noorte toitlustamine.

7. Vanglaväline suhtlemine

Viru Vanglas olevatel kinnipeetavatel ja vahistatutel on samasugused mured vanglavälise suhtlemisega, nagu on kirjeldatud ka Tartu Vanglasse 2020. aastal tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#). Niisiis kehtivad selles kokkuvõttes esitatud põhjendused ka Viru Vangla kohta.

Kordan varem antud soovitusi ja märgin taas, et nagu näitavad teiste riikide kogemused, on võimalik kinnipeetavate ja vahistatute suhtlemisvõimaluste ajakohastamisel tekkida võivate julgeolekuohtudega edukalt toime tulla. Lisaks [varem](#) toodud näidetele, toimub näiteks mõnes Soome vanglas asjaajamine kinnipeetavate ja vangla vahel (nt taotluste esitamine, arsti vastuvõtule registreerimine, kokkusaamiste planeerimine, vanglapoe kasutamine jms) arvutiterminalide kaudu. Ka saavad kinnipeetavad suhelda oma pere ja lähedastega, samuti kogukonnaga arvuti vahendusel.⁷

⁷ Vt nt P. Puolakka „[Smart Prison Facility Spurs Rehabilitation in Finland](#)“, Correctional News, 03.11.2021.

Ohutut arvutikasutamise võimalikkust tõestab ka Eesti vanglates rakendatav ülimalt piiratud ligipääs internetile õigusaktide ja kohtulahenditega tutvumiseks ning võimalus videokonverentsi vahendusel suhelda kohtutega. Videokõne ei erineks oma olemuselt eraldamisega lühiajalisest kokkusaamisest, mida vangla võib korraldada vanglateenistuja järelevalve all ([VangS](#) § 31 lg 1). Videokõnega kaasneksid samasugused võimalikud ohud, mis on täna telefoni kasutamise puhul ja millega on vanglad hästi toime tulnud. Helistamiste korraldamisel saab vangla kontrollida, millisele telefoninumbrile kinnipeetav või vahistatu helistab. Ent vangla ei saa alati olla kindel selles, et kõne vastu võtnud inimene või kõne jooksul vestlusesse kaasatud inimene on kindlasti see, kellele kinnipeetav või vahistatu väitis helistavat. Telefoni teel edastatavate sõnumite sisu võib [VangS](#) § 29 lg 2 järgi kontrollida üksnes [KrMS](#) 3¹. peatükis ning [VangS](#) 2. peatüki 3¹. jaos sätestatud alustel ja korras.

Justiitsministeeriumil tuleks astuda samme, et kinnipeetavad ja nende pere ning lapsed saaksid suhelda videosilla vahendusel. Justiitsministeeriumil tuleks analüüsida, kas kehtiv õigus võimaldab videokohtumisi korraldada, ning kui ei võimalda, siis kiiresti ette valmistada vajalikud muudatused õigusaktides.

Vanglal tuleks soodustada kinnipeetavate suhtlemist pere ja lastega ning vaadata koostöös Justiitsministeeriumiga üle pikaajaliste kokkusaamiste tasu. Justiitsministeeriumil tuleks hinnata [VSKE](#) § 41¹ kooskõla [VangS](#) §-ga 23.

8. Noored

Väärib kiitust, et alaealiste ja noortega töötades püütakse nendega head kontakti saavutada ning eelistatakse karistuste asemel nende käitumise suunamiseks kasutada motiveerivaid mõjutusviise. Alaealised ja noored hindasid kõrgelt võimalust teha motivatsioonisüsteemi raames kodukülastusi. Alaealiste ja noorte kambritesse on püütud lisada kujunduselemente (nt korktahvel), mis võimaldavad neil oma kambrid isikupärasemaks muuta. See on positiivne edasimineku.

Samas ei olnud kahjuks alaealiste ja noorte ühisruumide sisustus ja seisukord [2018. aastaga](#) võrreldes oluliselt muutunud. [Havanna reeglite](#) artiklis 32 on öeldud, et alaealiste kinnipidamisasutuste kujundus ja füüsiline keskkond peab teenima rehabilitatsiooni eesmärke. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb vanglal teha noorte ühisruumid hubasemaks ja kutsuvamaks. Ühisruumid peaksid meenutama võimalikult palju elu vabaduses, toetama noorte suhtlust vanglaametnikega ning omavahel, samuti võiks seal näiteks lubada noortel ühiselt einestada (vt nt CPT 2020. aastal Iirimaaale saadetud [raporti](#) p 67; 2020. aastal Ühendkuningriigile saadetud [raporti](#) p 141). Hubasuse lisamiseks tuleks ühisruumides värvida seinad, teha seintele maalinguid, riputada pilte jms; soetada rohkem ja paremas seisukorras ning noortepärasemat (nt kott-toolid) mööblit jne.

Vestlustel osalenud alaealised ja noored ei osanud välja tuua, kuidas ja millistesse otsustesse on vangla neid kaasatud või kaasab. Noored märkisid, et mitmetel motivatsioonisüsteemi raames saadavatel hüvedel – näiteks filmide vaatamine või videomängude mängimine – oleks suurem mõju, kui vangla hangiks aeg-ajalt uusi filme ning uuriks noortelt endilt, mida nad sooviksid vaadata ja mängida. Sama kehtib ka huviringide kohta, mida võiks noorte arvates valida rohkem nende endi huvide järgi. Noored leidsid, et vangla läheneb noorte omavahelistele ja vanglaametnikega tekkivatele konfliktidele formaalselt: näiteks jäetakse noor ilma motivatsioonisüsteemi punktidest, kuid olukorra sisulist arutelu ega osapoolte lepitust ei korraldata.

Alaealiste ja noorte üksuse töös on näha dünaamilise julgeoleku elemente, mis on andnud positiivseid tulemusi: õhkkond on võrreldes varasemate aastatega rahulikum, süütamisi, üleujutusi ega füüsilisi konflikte pole üldse või esineb neid harva. Alaealiste ja noortega suhtlemist aitaks veelgi tähenduslikumaks muuta see, kui noored saaksid rohkem osaleda nende igapäevaeluga seotud otsustes – see võib puudutada nii motivatsioonisüsteemi, olmet, huvitegevust jms. On mõistetav, et vanglas ei saa alati noorte soovidega arvestada. Sellegipoolest peab noorte kaasamine toimuma nii, et nad tunneksid, et nende arvamus on vanglale tähtis.

Head sisekliimat aitaks luua ja hoida (sh ennetada uusi konflikte ja rikkumisi), samuti toetaks alaealiste ja noorte taasühiskonnastamist veelgi see, kui vangla kasutaks oma igapäevatöös taastaval õigusel põhinevaid meetodeid.⁸ Väljaspool vanglat ja eriti alaealiste ja noortega töötamisel pööratakse tähelepanu just sellistele lahendustele ja vähem karistustel põhinevatele lahendustele.⁹ Taastava õiguse teenuse osutamise ja koolituste läbiviimise pädevus on olemas Sotsiaalkindlustusametil, kes pakub juba praegu taastava õiguse koolitusi kinniste lasteasutuste (KLAT) töötajatele.

Taastaval õigusel põhinevad meetmed peavad jõudma ka vanglasse, kus viibivad alaealised ja noored on toime pannud kõige raskemaid õigusrikkumisi ja kes vajavad nende taasühiskonnastamiseks kõige tõhusamaid lähenemisviise. Taastava õiguse kasutamist töös alaealiste ja noortega on kiitnud ka CPT (nt 2021. aastal Hispaaniale saadetud [raportis](#), p 177, p 181).

Vanglal tuleks muuta alaealiste ja noorte osakondade ühisruumid hubasemaks ja kutsuvamaks. Noori tuleks rohkem kaasata neid (sh nende igapäevaelu) puudutavatesse otsustesse. Töösse alaealiste ja noortega tuleks lõimida taastaval õigusel põhinevaid meetodeid. Selleks tuleks vanglal koostöös Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametiga otsida võimalusi, et koolitada alaealiste ja noortega töötavaid ametnikke ja spetsialiste.

9. Ametnikud

Vaatamata vangla pingutustele on vabu ametikohti endiselt väga palju. Mõnes üksuses olid kontrollkäigu ajal vakantsed ligi pooled ametikohad. Olukord ei ole võrreldes [2018. aastaga](#) muutunud. Vastupidi, Covid-19-sse haigestumise tõttu ametnike töölt puudumine on muutnud olukorra veelgi kriitilisemaks.

Kinnipeetavad ja vahistatud rääkisid, et ametnike vähesuse tõttu puutuvad nad nendega kokku harva (nt loenduse ja toidu jagamise ajal), ka lihtsate olmeküsimuste lahendamine võtab kaua aega, asjaajamine (sh pöördumistele vastuse saamine) venib ning keeruline on saada aega inspektor-kontaktisikuga kohtumiseks, ametnikud on väsinud ja kurnatud.

Ametnikud tõdesid, et nende koormus on väga suur, tegeldakse esmajärjekorras kiireloomuliste küsimustega ning inimestega pikemaks ning sisulisemaks suhtlemiseks ei ole aega ega energiat. Ka vangla osakondades ringkäiku tehes märkasid õiguskantsleri nõunikud, et ametnikke liigub ringi vähe ning paljude sektsioonide valvuriruumid olid tühjad.

⁸ Vt nt CoE, [Restorative Justice in Prisons: Methods, Approaches and Effectiveness](#), 2014, lk 12-14.

⁹ Vt nt Justiitsministeerium, „[Avaneb taastava õiguse taotlusvoor, mis aitab toetada tööd noorte õigusrikkujatega](#)“, 14.09.2020.

Rõhutan taas, et vahetult kinnipeetavate ja vahistatutega kokku puutuvate vanglaametnike (valvurid, vanemvalvurid, inspektor-kontaktisikud) puudus mõjutab otseselt tööõhkkonda. See teeb keeruliseks kinnipeetavatele ja vahistatutele ette nähtud õiguste kasutamise ja võib ohustada vangla julgeolekut. Olukorras, kus ametnike ületunnitöö on tavapärane ja nad asendavad korraga mitut kolleegi, ei saa rääkida ka dünaamilise julgeoleku kasutamisest töös kinnipeetavate ja vahistatutega. Ametnike vähesus halvendab kinnipeetavatele ja vahistatutele pakutavate tegevuste kvaliteeti ning seab ohtu nende vabastamise ettevalmistamise ja rehabilitatsiooni. Pidev ülekoormus ohustab ka ametnike tervist ja heaolu.

Vanglal tuleks jätkata koostöös Justiitsministeeriumiga püüdlusi, et täita vabad ametikohad. Eriti puudutab see kinnipeetavate ja vahistatutega vahetult kokku puutuvate vanglaametnike (valvurid, vanemvalvurid, inspektor-kontaktisikud) ametikohtade täitmist.

10. Meditsiinosakond

Kontrollkäigule kaasatud psühhiaatrist tervishoiuekspert nentis, et ka meditsiinosakonnas on hulk vabu töökohti. Sestap ei ole kinnipeetavatele ja vahistatutele vajalik abi nii kättesaadav, kui peaks olema (nt kinnipeetavate pöördumistele vastamine, vastuvõtu ooteajad, korduvate konsultatsioonide sagedus). Õdesid on eksperdi hinnangul piisavalt: tehakse 24 tunni pikkuseid valveid (mis tavameditsiinis ei ole siiski enamasti aktsepteeritav) ning päevasel ajal on vanglas kohal vähemalt kaks õde.

Eksperti hinnangul võib üldarsti pakutava psühhiaatrilise abi kvaliteeti hinnata heaks (nii ravisekkumiste valiku kui järjepidevuse osas), kuid probleeme on vaimse tervise teenuste kättesaadavusega. Viru Vanglal on leping väikese koormusega töötava laste- ja noortepsühhiaatriga, kuid psühhiaatri ja vaimse tervise õe ametikohad on täitmata. Viru Vangla suuruses kinnipidamisasutuses peaks eksperdi hinnangul olema oma vaimse tervise meeskond: psühhiaater (noorte osas vajalik ka laste- ja noorte pädevusega psühhiaater), vaimse tervise õed (soovitavalt rohkem kui üks) ja kliiniline psühholoog. Kui on üksusi, mis vajavad rohkem tähelepanu (milles on nt probleemse käitumisega kinnipeetavad), peaks vaimse tervise õdesid ja psühholooge olema rohkem.

Vanglal ei ole kerge leida psühhiaatreid, vaimse tervise õdesid ega kliinilisi psühholooge. Paraku ei seisne kestlik lahendus selles, et teenust ostetakse ühekordsete visiitidena sisse mõnest lähedalasuvast psühhiaatrikliinikust – nii nagu on Viru Vangla personalitabelis märgitud. Vaimse tervise teenused ei saa olla üles ehitatud üksikutele konsultatsioonidele. Need vajavad järjepidevat diagnostilise ja ravitöö korraldust ning meeskonnapõhist lähenemist. Mitmete haigusjuhtude meditsiinidokumentidega tutvudes ilmnes, et psühhiaatriliste kaebustega patsiendid viidi konsultatsioonile Ahtme Haiglasse, kuid tulemuseks oli vaid raviskeemi ühekordne muutmine, mis hilisema haigusdünaamika jälgimisel osutus ebatõhusaks.

Ekspert pidas üheks võimalikuks lahenduseks vanglateülese psühhiaatriameeskonna loomist. Selline meeskond saaks veebis ja videosilla vahendusel anda nõu kohapealsetele üldarstidele ja õdedele. Tõenäoliselt oleks kõige lihtsam moodustada selline meeskond Tartu Vangla psühhiaatriaosakonna juurde, tuues sinna töötajaid lisaks. Viru Vangla vajab kindlasti kohapeale abiks vaimse tervise õdesid, kes toetaksid üldarste ja õdesid.

Tervishoiuekspert rõhutas veel, et kõiki ravimeid, eeskätt aga psühhiaatrilisi ja neuroloogilisi ravimeid, peaks andma meditsiinitöötaja. See tagab ravimiohutuse nõuetest kinnipidamise ja patsiendi andmete konfidentsiaalsuse. Ravimite jagamise praktikad on CPT Eestile ette heitnud juba 2014. aastal saadetud [raportis](#) (p 82) ja viimati Tartu Vanglale 2019. aasta [raportis](#) (p 60).

Olen ravimite jagamise kohta andnud soovitusi 2020. aastal Tartu Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#) ning need seisukohad ja nende aluseks olevad põhjendused on ka Viru Vanglale hästi teada. Kordan varem antud soovitusi.

Palun Viru Vanglal arvestada tervishoiueksperti arvamuse ja soovitustega. Vanglal tuleks astuda samme meditsiinosakonna vabade töökohtade täitmiseks ja parandada kinnipeetavatele vaimse tervise teenuste kättesaadavust. Kinnipeetavatele ja vahistatutele arsti määratud ravimite andmine tuleks ümber korraldada nõnda, et ravimeid annaksid üksnes tervishoiutöötajad. Justiitsministeeriumil tuleks vajaduse korral ette valmistada selleks vajalikud muudatused õigusaktides.

Ootan Viru Vangla ja Justiitsministeeriumi tagasisidet soovitustele 30.10.2022.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Tallinna Vangla, Tartu Vangla